

УДК 336.717

К. С. Салига,

д. е. н., професор, професор кафедри фінансів і кредиту,
Дніпродзержинський державний технічний університет

С. М. Ганзюк,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту,
Дніпродзержинський державний технічний університет

Д. І. Прытуляк,

студент, Дніпродзержинський державний технічний університет

ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

K. Saliga,

Doctor of Science, Professor, Professor of Finance and credit Dneprodzerzhinsky State Technical University

S. Ganzyuk,

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of Finance and credit Dneprodzerzhinsky State Technical University

D. Prytuliak,

student, Dneprodzerzhinsky State Technical University

DEPOSIT POLICY OF COMMERCIAL BANKS: THE PROBLEMS OF IMPLEMENTATION
AND AREAS OF IMPROVEMENT

У статті досліджено стан депозитного ринку України на сучасному етапі та визначено причини зменшення обсягу депозитного портфеля комерційних банків. Систематизовано внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на депозитну політику найбільших комерційних банків, а також проаналізовано динаміку зміни обсягу їх депозитів, залучених як фізичними, так і юридичними особами. Розкрито негативний вплив на ринок депозитних вкладів через нестабільну, насамперед, політичну ситуацію в країні. Запропоновано основні напрями підвищення ефективності депозитної політики банків, серед яких, розширення кола депозитних рахунків клієнтів з різноманітним режимом функціонування, що надаватиме вкладникам банку додаткові можливості щодо використання своїх коштів із прийнятним рівнем доходів, а також активізація діяльності PR-служб банків з метою досягнення лояльного відношення до їх діяльності.

The article examined the status of deposit market of Ukraine at the present stage and defined reason to reduce the amount of deposit portfolio of commercial banks. Systematic internal and external factors that affect the deposit policy of the largest commercial banks, and also analyzed changes in the amount of their deposits, physical and legal persons. Revealed the negative impact on the market of deposits through a volatile, especially the political situation in the country. Basic directions of increase of efficiency of the deposit policy of banks, expansion of the range of deposit accounts of clients with diverse mode of operation that will provide investors the Bank additional opportunities for the use of their funds with an acceptable level of income, as well as revitalization of PR-services of banks with the aim of achieving a loyal attitude to their activities.

Ключові слова: банківські ресурси, депозит, депозитний портфель, депозитна політика, проблеми депозитної політики, банківська діяльність, комерційні банки.

Key words: banking resources, deposit, deposit portfolio, deposit policy, problems of deposit policy, banking, commercial banks.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах низької капіталізації банків, обмеженої кількості грошової маси в обігу, політичної та економічної нестабільності в країні, значного обсягу тіньового сектора

важливе значення набуває депозитна політика, за допомогою якої відбувається перерозподіл тимчасово вільних коштів суб'єктів ринкової економіки. Основна частина банківських ресурсів, як відомо, утворюється в процесі прове-

дення депозитних операцій банку, від ефективної і правильно організації яких залежить, стійкість функціонування будь-якої кредитної організації. Саме тому ефективно проведеної депозитної політики надає можливість не тільки залучати додаткові фінансові ресурси у банківську систему, а й стимулювати збільшення інвестиційних ресурсів у всі сектори економіки [3, с. 342—343]. У зв'язку з цим питання нарощування ресурсного потенціалу та забезпечення його стабільності за допомогою розробки та реалізації депозитної політики набувають особливого значення і актуальності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемам формування ефективної депозитної політики банків присвячені дослідження вітчизняних економістів, зокрема О. Дмитрієвої, Я. Лихочас, С. Кучеренко, В. Олійника, І. Парасія-Вергуненка та ін. Вагомий внесок у дослідження депозитів як складової ресурсів сучасних банків внесли такі зарубіжні економісти, як Г. Айленбергер, Р. Еллер, П. Роуз та ін.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є дослідження сучасного стану ринку депозитних послуг в Україні, виокремлення проблем в системі депозитного обслуговування та визначення напрямів удосконалення депозитної політики банку в сучасних умовах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Як відомо, депозитна політика комерційного банку — це комплекс заходів з формування портфеля депозитних послуг, різноманітних форм і методів здійснення цих заходів, визначення його конкурентних позицій на даному сегменті ринку та забезпечення стійкості й надійності ресурсної бази.

Нині, коли міжнародні банки знизили обсяги кредитування вітчизняних банків, а також, зважаючи на недостатність ресурсів на внутрішньому банківському ринку, посилюється значення депозитних ресурсів, які банк повинен залучити шляхом проведення депозитних операцій. Боротьба з залучення коштів фізичних та юридичних осіб посилюється.

Вперше зменшення портфеля відбулося з травня 2012 року, банки зіткнулися з відтоком коштів зі своїх рахунків — тільки в жовтні їх депозитний портфель скоротився на 2,52 млрд грн. [1]. Відтік вкладів склав 3,83 млрд грн. Жовтневе зниження ресурсної бази банків відбулося за рахунок підприємств — вони забрали з гривневих депозитів 4,79 млрд грн. (-3,1%), а з валютних — 3,07 млрд грн. (-4,7%) [1]. В той же час, громадяни, навпаки, продовжували нести кошти в банки (до грудня 2013 року) — їхній гривневий депозитний портфель зріс на 6,07 млрд грн. (+2,5%). Однак вклади фізичних осіб в іноземній валюті скоротилися на 724 млн грн. (-0,4%).

Скорочення загального банківського депозитного портфеля може бути обумовлено реінвестуванням у власні оборотні кошти, скороченням обсягів реалізації товарів і послуг кінцевим споживачем і, як наслідок, зменшенням вільних коштів, які компанії можуть розміщувати на депозитних рахунках. Також це пов'язано з оптимізацією оподаткування в кінці звітного періоду.

Станом на 1 жовтня 2013 року українські банки залучили від населення 422,5 мільярди гривень, що на 18,8% більше, ніж роком раніше. Три чверті всіх вкладів припадає на 20 найбільших банків і 38% — на три установи, а саме ПриватБанк, Ощадбанк та Дельта Банк. Найбільший портфель грошей фізичних осіб — 100 мільярдів гривень — належить Приватбанку. Половина вкладів оформлена на термін 12 місяців і більше. На другому місці знаходиться Ощадбанк з 35,3 мільярдами гривень депозитів, на третьо-

му — Дельта Банк з 23,4 мільярдами гривень. У десятку банків-зберігачів також включені Укресімбанк, Райффайзен Банк Аваль, Ощадбанк Росії, Укрсоцбанк, ПУМБ, "Фінанси і Кредит" та Укрсіббанк. Лідерами приросту у відносних величинах стали банки "Надра" та "Дельта". Портфелі кожного з них збільшилися більше ніж у два рази. 10% приросту забезпечило залучення великих зарплатних проектів, а решту — підсумки рекламних кампаній. Найшвидше зростає депозитний портфель в банку "Надра". У банку процентні ставки встановлені вище середньоринкових. Банк "Дельта" поглинув вкладні портфелі Кредитпромбанку, "Астра Банку" та Сведбанку в 2012 році. Замикає трійку лідерів за приростом портфеля "Сбербанк Росии".

На жаль, зважаючи на нинішню політичну нестабільність в країні, відбувається значний відтік коштів з рахунків банку. За останні місяці, населення, які мали депозитні рахунки, масово почали забирати свої вклади. Випробування на міцність для банків почалися в грудні 2013-го. Вкладники зреагували на політичні події, переводячи гривневі вклади у валютні. У перші дні протистояння масштаби валютизації досягли \$100 млн на добу. Темпи зростання депозитів уповільнилися в грудні. Зазвичай перед Новим роком приріст вкладів стає найвищим — банки пропонують акційні умови, відбувається прискорення. У 2013 році ми б спостерігали те ж саме, якби не хвилювання людей з приводу курсу гривні.

Ще важчим для банкірів став перший місяць 2014 року. У січні політична нестабільність позначилася і на вкладниках. Особливо напружена обстановка спостерігалася в останній тиждень, коли політичні пристрасті розпалилися. Безумовно, є вкладники, які однозначно налаштовані забрати вклади і зберігати гроші вдома. Але більше людей, поцікавившись ситуацією в банку, вирішують залишити свої заощадження [7].

Всупереч традиційному зниженню ставок після закінчення дії передсвяткових акційних програм з підвищеною прибутковістю, навесні 2014 банки продовжили підвищувати ставки. Період високих ставок затягнувся у зв'язку з політичними заворушеннями в країні. З метою припинити відтік депозитів і підвищити ліквідність банки привертають увагу вкладників підвищеними ставками і, в окремих випадках, програмами компенсації відсотків за умови повторного розміщення коштів на депозитні договори, розірвані достроково [7].

Як напрям удосконалення системи депозитного обслуговування можна запропонувати розширення кола депозитних рахунків клієнтів з різноманітним режимом функціонування, що надаватиме вкладникам банку додаткові можливості щодо використання своїх коштів із прийнятним рівнем доходів. У відносинах комерційних банків з різними групами клієнтів — як з фізичними особами, так і з юридичними — доцільно було б використовувати депозитні рахунки, що мають змішаний режим функціонування. Корисним щодо цього є досвід зарубіжних комерційних банків у застосуванні NOW рахунків. З одного боку, кошти, що зберігаються на таких рахунках, можуть використовуватися для здійснення платежів, а з іншого — вони є своєрідними фінансовими інвестиціями, що приносять їх власникам певні доходи [5, с. 166].

Для забезпечення більшого надходження коштів на строкові та ощадні депозити можна рекомендувати спрощення режиму функціонування відповідних рахунків, тобто порядку зарахування коштів на вклади, видачі готівки та перерахування з депозитних рахунків. Слід більш широко застосовувати строкові вклади з додатковими внесками, а також скоротити обмеження на здійснення розрахунків із використанням коштів, що містяться на ощадних та строкових депозитах [5, с. 169].

Методом додаткового залучення комерційними банками коштів на депозити може стати застосування комплекс-

ного обслуговування клієнтури. Крім традиційного кредитно-розрахункового та касового обслуговування, комерційні банки надаватимуть своїм клієнтам низку додаткових послуг. Постійне розширення діапазону послуг, зниження їх вартості, покращення якості кредитно-розрахункового та касового обслуговування, надання різноманітних консультацій сприятимуть збільшенню обсягів кредитних ресурсів банку, забезпечуючи йому належний рівень прибутковості при здійсненні активних операцій. На сьогодні обсяг готівки на руках у населення є досить значним, і ті комерційні банки, які зможуть запропонувати індивідуальним вкладникам більший комплекс високоякісних послуг, отримають у своє розпорядження значні суми додаткових ресурсів [5, с. 169].

Важливу роль у залученні коштів також має брендінг. Якщо в банку є достатньо коштів на рекламу, то після підтримки свого бренду він може розпочати рекламну акцію щодо конкретного депозитного продукту або депозитних програм взагалі. Під час такого брендінгу необхідно зробити акцент на стабільність та надійність банку, а також обов'язково згадати про те, що банк є членом Фонду гарантування вкладів, що є додатковою гарантією повернення депозитних коштів клієнту [6]. Банк може використовувати рекламу в газетах і журналах, на радіо і телебаченні, різні види міської реклами. Реклама в газетах і журналах гнучка, оперативна, має широке охоплення місцевого ринку, визнання і легке сприйняття.

Окрім реклами банкам необхідно постійно демонструвати свою роботу. Це завдання можна реалізувати шляхом активної діяльності PR-служб банку з метою досягнення лояльного відношення до діяльності банку. В основі PR лежать вміння та бажання налагодити контакт та вигідний двосторонній зв'язок із громадськістю [4].

ВИСНОВКИ

Депозити є основним способом акумуляції ресурсів банку. Відповідно, управління депозитними операціями є однією з важливих складових діяльності банку, а правильно вибрана депозитна політика може бути значною конкурентною перевагою.

Низький рівень власного капіталу українських банків посилює значення залучення через депозитні рахунки коштів при формуванні ресурсної бази банківських інститутів та визначає необхідність реалізації ефективної депозитної політики в системі банківського менеджменту. Депозитна політика повинна бути взаємопов'язаною із кредитною політикою і забезпечувати реалізацію останньої. Саме такий підхід на сьогодні може забезпечувати ліквідність, фінансову стійкість і одночасно прибутковість комерційного банку.

Покращення організації депозитних операцій і системи стимулювання залучення вкладів дуже важливе для банків, особливо в такий складний для економіки країни період. Збільшення загального обсягу вкладів юридичних і фізичних осіб та розширення кола вкладників шляхом залучення потенційних клієнтів дозволить повніше задовольнити потреби існуючих клієнтів банку, покращити ефективність їх обслуговування, удосконалити процедуру гарантування вкладів та підвищити зацікавленість в розміщенні коштів у банківських установах [2].

Література:

1. Депозитний портфель українських банків скоротився майже на 8 мільярдів гривень // Кореспондент: електронне видання [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/business/financial/3207634-depozytnyi-portfel-ukrainskykh-bankiv-skorotyvsia-maizhe-na-8-miliardiv-hryven>

2. Дмитрієва Ю.В. Депозитна політика комерційних банків України та шляхи її вдосконалення на сучасному етапі

/ Ю.В. Дмитрієва [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1589/1/Дмитрієва%20Ю.В.%20ДЕПОЗИТНА%20ПОЛІТИКА%20КОМЕРЦІЙНИХ%20БАНКІВ%20УКРАЇНИ%20ТА%20ШЛЯХИ%20ЇЇ%20ВДОСКОНАЛЕННЯ%20НА%20СУЧАСНОМУ%20ЕТАПІ.pdf>

3. Кучеренко С.А., Лихочас Я.В. Депозитна політика банку та основні напрями її реформування [Текст] / С.А. Кучеренко, Я.В. Лихочас // Бізнес інформ. — 2013. — № 6. — С. 342—343.

4. Мірошніченко О.В. Депозитна стратегія як фактор підвищення конкурентоспроможності банків в умовах фінансової кризи / Крухмаль О.В., Євченко Н.Г., Мірошніченко О.В. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1290/1/33_2010.pdf

5. Олексенко М.В. Депозитна політика комерційних банків України на сучасному етапі / М.В. Олексенко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. — 2011. — № 4 (16) — С. 166—169.

6. Черевик Н.В., Гуріна Л.М. Депозитна політика банків України, облік депозитних операцій / Н.В. Черевик, Л.М. Гуріна [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ztu.edu.ua/ua/science/publishing/visnik/econom/2_48/49.pdf

7. Як діяли банки на ринку депозитів [Електронний ресурс] / Журнал кореспондент: електронне видання. — Режим доступу: <http://forbes.ua/ua/business/1364368-yak-diyali-banki-na-rinku-depozitiv>

References:

1. A magazine is a correspondent: electronic edition (2013), "The deposit brief-case of the Ukrainian banks grew short almost on 8 milliards of hryvnyas", available at: <http://ua.korrespondent.net/business/financial/3207634-depozytnyi-portfel-ukrainskykh-bankiv-skorotyvsia-maizhe-na-8-miliardiv-hryven> (Accessed 2 January 2014).

2. Dmutrieva, Y.V. (2012), "Deposit politics of commercial banks of Ukraine and ways of her perfection on the modern stage", available at: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1589/1/Дмитрієва%20Ю.В.%20ДЕПОЗИТНА%20ПОЛІТИКА%20КОМЕРЦІЙНИХ%20БАНКІВ%20УКРАЇНИ%20ТА%20ШЛЯХИ%20ЇЇ%20ВДОСКОНАЛЕННЯ%20НА%20СУЧАСНОМУ%20ЕТАПІ.pdf> (Accessed 28 February 2014).

3. Kycherenko, S.A. Luchochas, Y.V. (2013) "Deposit politics of bank and basic directions of her reformation", Business info, vol. 6, pp. 342—343.

4. Miroshnichenko, O.V. (2011), "Deposit strategy as factor of increase of competitiveness of banks is in the conditions of financial crisis", available at: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1290/1/33_2010.pdf (Accessed 28 February 2014).

5. Oleksenko, M.V. (2011) "Deposit politics of commercial banks of Ukraine on the modern stage", Bulletin of Berdyansk University of management and business, vol. 4 (16), pp. 166—169.

6. Cherevuk, N.V., Gyrina, L.M. (2009), "Deposit politics banks of Ukraine, account of deposit operations", available at: http://www.ztu.edu.ua/ua/science/publishing/visnik/econom/2_48/49.pdf (Accessed 5 February 2014).

7. Journal correspondent (2014), "How was the banks in the Deposit market", available at: <http://forbes.ua/ua/business/1364368-yak-diyali-banki-na-rinku-depozitiv> (Accessed 1 Mart 2014).

Стаття надійшла до редакції 13.03.2014 р.